

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

ПОЛЯК ОЛЕНА ІВАНІВНА

УДК346.12:339.92

**ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СОТ**

12.00.04 – господарське право;
господарсько – процесуальне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків - 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник - кандидат юридичних наук, доцент **Білоусов Євген Миколайович**, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, доцент кафедри міжнародного права.

Офіційні опоненти:

– доктор юридичних наук, професор **Шаповалова Ольга Вікторівна**, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, завідувач кафедри господарського права;

– кандидат юридичних наук, доцент **Зуєва Оксана Анатоліївна**, Університет митної справи та фінансів, доцент кафедри цивільного, господарського та екологічного права.

Захист відбудеться «10» листопада 2016 року о 13.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.04 у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 84а.

Автореферат розіслано «07» листопада 2016 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.Ю. Уркевич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток економічних процесів на сучасному етапі становлення цивілізаційних відносин не можливий без розширення географії торговельних зв'язків. Торгівля завжди була і є передумовою й водночас запорукою інтеграції різних суспільних формацій, причому така інтеграція відбувається, як правило, на користь лише однієї з них. Більш економічно розвинене суспільство або країна завжди прагнуть розширити свій вплив для того, щоб забезпечити власну виробничу сферу постійним ринком збуту. В умовах глобалізації постіндустріального суспільства це стало можливим завдяки створенню та розвитку нових інституцій, що мають наднаціональний характер діяльності та міжурядову процедуру ухвалення загальнообов'язкових для своїх членів рішень. Однією з таких є Світова організація торгівлі (далі – СОТ). Поширення останнім часом її впливу майже на всі зовнішньоекономічні процеси зумовило вступ до неї і нашої держави. Україна на початковому етапі свого існування як новий учасник міжнародних відносин намагалася вибудувати власну унікальну ефективну модель зовнішньоекономічних та зовнішньополітичних відносин. Однак згодом стало очевидним, що подальше економічне зростання та реформування виробничої сфери потребує доступу до нових ринків збуту. У цьому аспекті інтеграція до СОТ розглядалася владою не як одна з альтернатив, а як єдиний можливий шлях розвитку України. Вступ нашої країни до СОТ не приніс одномоментних та швидких позитивних результатів, натомість поставив нове складне завдання – створити систему господарсько-правового забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД), щоб із максимальною ефективністю можна було використати ті переваги, які надає членство в цій організації. Саме тому особливої актуальності набуває проблема співвідношення національного законодавства та норм системи угод СОТ, а також розробки та запровадження ефективного господарсько-правового механізму імплементації норм останньої з мінімальними негативними наслідками для вітчизняної економіки, недопущення порушення балансу зовнішньоторговельних зв'язків у бік посилення експансії імпорту в Україну.

Проблематика господарсько-правового забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності України в умовах її членства в СОТ становить значний інтерес для вітчизняних та закордонних учених у сферах як економіки, так і права, а тому різні її аспекти були висвітлені в дослідженнях М. О. Азарова, О. М. Анісімової, А.Г. Бобкової, С. О. Біли, М. Г. Бугрія, Б. О. Бутка, Ю. В. Гуменюка, Н. В. Гуминської, О. В. Дзяда, Д. В. Задихайло, І. Б. Іринчиної, І. В. Клименка, Е. О. Ковтуна, С. Ю. Курської, В. С. Мілаш, В. П. Науменка, А. А. Осіпової, Т. О. Поди, А. В. Сбітнева, І. В. Уса, О. А. Федірка, О.В. Шаповалової та ін.

Викладене свідчить про актуальність обраної теми дисертаційної роботи, пояснює її структуру, зміст, вибір наукового, нормативно-правового та емпіричного матеріалу, який було використано під час її виконання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Національної юридичної університету імені Ярослава Мудрого і в межах цільових комплексних програм «Проблеми оптимізації правового регулювання економічних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0106U002289) та «Правове забезпечення реалізації політики держави на пріоритетні напрямки економічного розвитку та у сфері екологічної безпеки» (номер державної реєстрації 0111U000962).

Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка рекомендацій щодо вдосконалення механізму господарсько-правового забезпечення здійснення ЗЕД в умовах членства України в СОТ, актуалізація питань функціонування механізму державного регулювання ЗЕД в умовах членства в СОТ, формулювання пропозицій щодо систематизації вітчизняного законодавства та досягнення його гармонізації із системою норм угод СОТ, із дотриманням національних інтересів держави .

Для досягнення вказаної мети було визначено низку завдань, що конкретизують окремі напрямки цього дослідження, а саме:

- провести аналіз історичного шляху становлення та розвитку вітчизняного законодавства у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- встановити особливості правового регулювання здійснення ЗЕД за угодами СОТ;
- охарактеризувати процес гармонізації законодавства України у сфері здійснення ЗЕД із вимогами системи угод СОТ;
- розкрити сучасний стан системи господарсько-правового забезпечення ЗЕД в умовах членства в СОТ;
- з'ясувати особливості державного регулювання ЗЕД у рамках членства в СОТ;
- визначити сукупність принципів державного регулювання ЗЕД в умовах членства України в СОТ та розкрити їх зміст;
- розкрити механізм державного регулювання ЗЕД в умовах членства України в СОТ;
- з'ясувати організаційно-правові засади захисту внутрішнього ринку в умовах членства України в СОТ.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що складаються у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Предметом дослідження є господарсько-правове забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства в СОТ.

Методи дослідження. Обґрунтованість і достовірність наукових здобутків забезпечуються використанням філософських, загальнонаукових, конкретно-наукових та спеціально-правових методів пізнання. У роботі, зокрема, було використано метод історико-ретроспективного аналізу при простежуванні процесу становлення та розвитку вітчизняного законодавства у сфері ЗЕД та

виокремлення низки його ключових етапів. Метод системного та структурного аналізу - для схематичного відбиття механізму господарсько-правового забезпечення ЗЕД в умовах членства України в СОТ. Синергетичний метод – для аналізу механізмів регулювання ЗЕД з урахуванням специфіки правових систем держав-членів СОТ. Герменевтичний метод застосовувався в ході тлумачення та інтерпретації норм міжнародних договорів та номр національного законодавства, що приймалися в умовах членства держави в СОТ. Формально-логічний метод – для визначення особливостей правового статусу держав-членів СОТ. Порівняльно-правовий використано в ході аналізу законодавства іноземних держав-членів СОТ на предмет виявлення можливого запозичення прогресивних напрямків вдосконалення чинної нормативно-правової бази України. Метод прогнозування було застосовано для вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційна робота є першим в Україні комплексним дослідженням господарсько-правового забезпечення здійснення ЗЕД в умовах членства в СОТ. У результаті проведеного дослідження дисертантом сформульовано низку положень і висновків, що мають наукову новизну і виносяться на захист:

вперше:

– здійснено періодизацію правової регламентації зовнішньоторговельних відносин в Україні, що беруть свій початок з ІХ ст. і до сьогодні з виокремленням дев'яти історичних етапів: ІХ–ХV ст. – період появи перших міждержавних договорів у сфері торгівлі та становлення «князівського законодавства» за часів Київської Русі; ХV–ХVІІ ст. – поява кодифікованих актів Литовської держави, Речі Посполитої, Козацько-гетьманської держави, регулювання окремих аспектів ЗЕД нормами Магдебурзького права в Україні; ХVІІІ ст. – 1917 р. – розвиток законодавства у сфері ЗЕД під час перебування українських земель у складі Російської імперії; 1917–1918 рр. – формування законодавства у сфері ЗЕД за часів Української Народної Республіки; 1919–1985 рр. – розвиток законодавства у сфері здійснення ЗЕД на території України під час її перебування у складі СРСР; 1986–1991 рр. – правове регулювання ЗЕД в період перебудови, інтенсифікація ЗЕД та відкриття вітчизняних ринків; 1991–2003 рр. – пошук ефективної моделі правового регулювання ЗЕД в умовах встановлення незалежності; 2003–2008 рр. – розроблення та систематизація вітчизняного законодавства у сфері ЗЕД у контексті інтеграційних намірів України щодо вступу до СОТ; 2008 р. – нинішній час – перманентний процес гармонізації вітчизняного законодавства у сфері здійснення ЗЕД із вимогами системи угод СОТ;

– запропоновано модель застосування обмежувальних та стимулюючих заходів здійснення ЗЕД у рамках членства в СОТ та обґрунтовано необхідність її використання у зв'язку з практичною цінністю, яка полягає в тому, що зазначена модель дасть змогу розробити диверсифіковану та водночас збалансовану зовнішньоторговельну політику, яка базуватиметься на

принципі відповідності застосування Україною механізмів державного регулювання ЗЕД тим механізмам, які використовуються державами-членами СОТ, дозволить оперативно реагувати на погіршення від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі шляхом обмеження імпорту, а також стимулюватиме процес виробництва найбільш конкурентоспроможної продукції та розширення географії її експорту;

- запропоновано дефініцію поняття «державний контроль за концентрацією іноземного капіталу», під яким слід розуміти комплекс цілеспрямованих заходів уповноважених органів державної влади в процесі здійснення контролю за процедурою надходження в державу іноземного капіталу, зокрема в процесі його нагромадження, перерозподілу, використання (здійснення платежів, переказів), для недопущення надмірної концентрації платіжних засобів та фінансових інструментів, що може призвести до отримання додаткових вигод, які прямо чи опосередковано порушують конкурентні умови здійснення всіма суб'єктами господарювання своєї діяльності на території України, яке слід закріпити в Законі України «Про захист економічної конкуренції» шляхом його доповнення відповідною нормою;

- розроблено «Загальнодержавну стратегію розвитку нормативно-правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності України на 2016–2021 роки», реалізація якої повинна забезпечити поступову гармонізацію національного законодавства із нормами системи угод СОТ та запропоновано її структуру.

удосконалено:

- систему принципів державного регулювання здійснення ЗЕД в умовах членства в СОТ шляхом її доповнення принципом несуперечливого протекціонізму, зміст якого розкривається через постійний пошук державою таких механізмів захисту та стимулювання діяльності суб'єктів господарювання у найбільш пріоритетних галузях національної економіки, які б не суперечили або суперечили лише в окремих частинах нормам угод системи ГАТТ/СОТ чи конкретним умовам двосторонніх угод, укладених між Україною та іншими країнами-членами СОТ;

- наукові погляди на конструкцію механізму державного регулювання ЗЕД в умовах членства в СОТ;

- наукові підходи до можливості застосування Україною статті XIX Генеральної угоди з тарифів і торгівлі у контексті стимулювання вітчизняного товаровиробника шляхом призупинення виконання зобов'язань за угодами СОТ або скасування чи взагалі зміни поступок іншим державам-членам СОТ на обмежений термін. Разом із тим, таке призупинення має застосовуватися паралельно з відповідними програмами розвитку пріоритетних галузей національної економіки, які передбачатимуть суттєві стимули для вітчизняних суб'єктів господарювання;

набули подальшого розвитку:

- теза про необхідність проведення подальшої гармонізації законодавства України у сфері

здійснення ЗЕД відповідно до вимог системи угод СОТ не лише на принципах, запропонованих та проголошуваних СОТ у своїх установчих документах, але насамперед з огляду на національні інтереси та пріоритети економічного розвитку України шляхом пошуку нових партнерів у рамках організації та створення ефективних економічних та правових механізмів регулювання двосторонніх відносин;

– обґрунтування того, що зважаючи на тенденції розвитку вітчизняної економічної системи в умовах глобалізації необхідно розробити та запроваджувати концепцію поетапної міжнародно-правової інтеграції України у світовий торговельний простір на засадах СОТ з урахуванням вектора європейської та євроатлантичної інтеграції;

– наукові підходи щодо класифікації існуючої системи принципів СОТ через необхідність її доповнення принципами диспозитивності та варіативності.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що основні положення, висновки, рекомендації та інші результати дослідження можуть бути використані:

у науково-дослідній сфері – при проведенні досліджень для подальшої розробки та запровадження ефективного механізму господарсько-правового забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства України в СОТ;

у нормотворчій діяльності – для удосконалення національного законодавства у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства в СОТ;

у навчальному процесі – при викладанні навчального курсу «Господарське право», при підготовці навчальної та навчально-методичної літератури (підручників, посібників, методичних рекомендацій);

у правозастосовній роботі – у процесі застосування чинних норм законодавства України в сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства в СОТ, під час укладення та виконання зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційної роботи обговорювалися та були схвалені на засіданнях кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Ключові положення дисертації були представлені автором на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах, серед яких: «Громадське суспільство України: проблеми забезпечення правотворчої діяльності» (м. Донецьк, 9-10 травня 2014 р.); «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 16-17 травня 2014 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки, сформульовані в дисертації, знайшли відображення у восьми наукових публікаціях, з яких шість – в наукових виданнях, включених до переліку фахових видань, у тому числі одна – в зарубіжному виданні, та тези двох наукових доповідей.

Структура дисертації. Мета, завдання та предмет цієї дисертаційної роботи зумовили

структуру роботи, яка складається зі вступу, двох розділів, що містять шість підрозділів, висновків та списку використаних джерел (167 найменування).). Загальний обсяг дисертації становить 191 сторінка, із них 166 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт та предмет, мету, основні завдання дослідження, висвітлена методологічна основа, сформульовано основні положення й висновки, що визначають наукову новизну роботи, розкривають практичне значення одержаних результатів дослідження, наводяться дані щодо їх апробації та публікації.

Розділ 1 «Особливості господарсько-правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності у рамках членства в Світовій Організації Торгівлі» складається з трьох підрозділів, які присвячено постановці проблем теоретико-методологічного та практичного характеру, що пов'язані з особливостями здійснення ЗЕД в умовах членства України в СОТ та засобам їх вирішення.

У підрозділі 1.1 «Історія становлення та розвитку законодавства України у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності» за результатами аналізу історичного шляху становлення та розвитку вітчизняного законодавства у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності було виокремлено дев'ять етапів становлення правового регулювання ЗЕД, які мають такі часові межі:

1) IX–XV ст. – період появи перших міждержавних договорів у сфері міжнародної торгівлі та становлення так званого «князівського законодавства» за часів Київської Русі й політичної роздробленості слов'янських князівств;

2) XV–XVII ст. – становлення законодавства у сфері ЗЕД в епоху феодалізму; поява перших кодифікованих актів часів Литовської держави, Речі Посполитої, що регулювали окремі аспекти ЗЕД; розвиток торговельного та митного законодавства Козацько-гетьманської держави; розповсюдження Магдебурзького права в Україні, яке надавало широкі повноваження містам у сфері торгівлі;

3) XVIII ст. – 1917 р. – розвиток законодавства у сфері ЗЕД за часів перебування українських земель у складі Російської імперії;

4) 1917–1918 рр. – створення законодавства у сфері ЗЕД за часів боротьби за українську державність у форматі УНР;

5) 1919–1985 рр. – перебування українських земель у складі СРСР, обмеження ЗЕД, позиціонування Союзу РСР як самодостатньої держави;

6) 1986–1991 рр. – період соціально-економічної перебудови в СРСР; поява перших нормативних актів у сфері ЗЕД, спрямованих на відкриття національних ринків для доступу

іноземних товарів та капіталу; початок активної експортно-імпоротної діяльності, в тому числі з країнами капіталістичного світу;

7) 1991–2003 рр. – початок формування національного законодавства у сфері ЗЕД в умовах незалежності; відбувається пошук моделі державного регулювання ЗЕД та напряму вектора зовнішньоекономічних та зовнішньоторговельних відносин;

8) 2003–2008 рр. – розроблення та систематизація вітчизняного законодавства у сфері ЗЕД у контексті цілеспрямованої інтеграції України до СОТ як необхідної передумови подальшого розвитку економіки держави;

9) 2008 р. – нинішній час – перманентний процес гармонізації вітчизняного законодавства з вимогами СОТ; активізація зовнішньоторговельних відносин та відповідний процес їх господарсько-правового забезпечення.

Кожен із запропонованих вище етапів мав свої особливості соціально-економічного та політичного розвитку українських земель, що відповідним чином впливало на розвиток правового регулювання ЗЕД.

Установлено, що національне законодавство у сфері ЗЕД протягом усього історичного періоду своєї еволюції пройшло процес суттєвого перетворення із системи норм та принципів з акцентом на монополію держави на здійснення ЗЕД у досить структуровану, хоча й неідеальну систему правового регулювання ЗЕД, що базується на принципах відкритої ринкової економіки.

У підрозділі 1.2 *«Особливості господарсько-правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності за системою угод Світової Організації Торгівлі»* розкриваються основні економіко-правові механізми регулювання ЗЕД, закладені в системі права СОТ. Одна з головних особливостей правового регулювання відносин між державами-членами в СОТ полягає в наявності поділу всіх країн на чотири категорії: розвинені держави; держави, що розвиваються; найменш розвинені держави та держави з економікою перехідного типу (або транзитні держави). Обсяги економічних і торговельних відносин, (а також їх межі) визначаються саме з огляду на ту категорію, до якої належить конкретна держава-член СОТ. Метою такого підходу є стимулювання найменш розвинених держав та вирівнювання їх можливостей до можливостей найбільш розвинених держав-членів СОТ.

Установлено, що право СОТ, поряд із нормами внутрішніх регламентів, рішеннями і резолюціями органів СОТ, є системою із понад 50 угод, які утворюють так званий «пакет СОТ», а саме право СОТ виступає центральною ланкою міжнародного торговельного права. Разом із тим, у рамках СОТ, окрім основних Угод, існують ще й багатосторонні секторальні ініціативи щодо доступу різного роду товарів на ринки новоприйнятих членів організації. Причина їх появи пов'язана із загальною лібералізацією тарифного захисту в рамках СОТ. Зазвичай секторальні ініціативи розуміють як угоди між декількома країнами про зниження ставок ввізних мит на

окремі групи товарів до певного рівня або нуля (нульові ініціативи).

Установлено, що лібералізаційний характер Угод, що функціонують у рамках СОТ, створює умови для постійного пошуку найбільш ефективних механізмів та інструментів забезпечення прозорості ЗЕД у різних сферах міжнародної торгівлі. Підтвердженням цього є скасування Міжнародних угод про торгівлю молочними продуктами та про торгівлю яловичиною, які входили в Додаток 4 Угоди про заснування СОТ. Іншими словами, інтеграційні процеси в рамках СОТ не припиняються, а форми правового забезпечення зовнішньоекономічних відносин постійно еволюціонують.

З'ясовано, що особливості правового регулювання відносин між державами-членами СОТ найбільшою мірою розкриваються через усталену систему принципів, закріплених в угодах СОТ. Аналіз принципів правового регулювання ЗЕД у рамках СОТ демонструє певну концентрацію політичної волі наддержавних органів СОТ на першочергове досягнення економічних цілей розвинених держав світу. Із цього випливає, що принципи, задекларовані в угодах системи ГАТТ/СОТ, неповною мірою відображають сутність цієї організації та формат відносин, який склався між її членами.

Запропоновано виокремлювати в системі принципів СОТ наступні принципи регулювання зовнішньоторговельних відносин: принцип диспозитивності та принцип варіативності. Принцип диспозитивності означає, що кожен член СОТ має свободу вибору шляхів та напрямів реалізації власного внутрішньоторговельного потенціалу в межах, що їх визначають Генеральна угода з тарифів і торгівлі та інші угоди, які діють у рамках СОТ, та з огляду на зобов'язання, що визначені у двосторонніх угодах, підписаних із будь-яким іншим членом СОТ. Принцип варіативності передбачає наявність вільного вибору кожною державою-членом СОТ набору організаційно-правових інструментів регулювання ЗЕД, які містяться в різних угодах СОТ. Доповнення існуючої системи принципів СОТ запропонованими принципами більшою мірою відобразатиме демократичність відносин у рамках СОТ та водночас дозволить вирішити питання відносно моноспрямованості СОТ на інтереси транснаціональних корпорацій.

У підрозділі 1.3 «Гармонізація законодавства України у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності із вимогами угод Світової Організації Торгівлі» досліджуються процеси гармонізації та уніфікації вітчизняного законодавства із системою міжнародно-правових норм, яка склалася в рамках СОТ.

З'ясовано, що першочерговим завданням в контексті вирішення цих питань є дотримання таких ключових критеріїв:

– у першу чергу імплементуватися в національне законодавство мають ті норми та принципи регулювання ЗЕД, а також ратифікуватися ті угоди, які стосуються галузей вітчизняної економіки, наділених найбільшим конкурентним потенціалом;

– у процесі імплементації таких норм та ратифікації відповідних угод необхідно розробити систему індикаторів, за допомогою яких можна відстежувати наслідки (насамперед негативні) дії норм, уведених у межах СОТ у національну правову систему, з метою оперативного коригування механізму господарсько-правового забезпечення ЗЕД;

– у процесі регламентації двосторонніх відносин між державам-членами СОТ потрібно спиратися на норми обмежувального та стимулюючого характеру, які є максимально вигідними для України та які є прийнятними в межах зобов'язань держави-учасниці СОТ і не порушують правил цієї організації;

– гармонізація ключових аспектів господарсько-правового регулювання здійснення ЗЕД в стратегічно важливих галузях економіки держави має відбуватися за умови першочергового дотримання національних економічних інтересів.

Встановлено, що протягом досить тривалого періоду, який передував вступу України до СОТ, була проведена системна робота з приведення національного законодавства у сфері ЗЕД до відповідності з вимогами системи угод СОТ, яка, однак, не завершена. В подальшому цей процес повинен базуватися передусім на національних інтересах України, а також реалізовуватися з урахуванням стратегічних можливостей розвитку нашої держави в контексті наявних процесів глобалізації світової фінансово-економічної системи, у зв'язку з чим запропоновано розробити та прийняти «Загальнодержавну стратегію розвитку нормативно-правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності України на 2016-2021 роки», структура якої складається з: принципів, на яких має будуватися процес гармонізації вітчизняного законодавства у сфері ЗЕД з нормами системи угод СОТ; пріоритетних напрямків його реформування; критеріїв гармонізації, які б визначали вихідні межі подальшого процесу реформування національного законодавства в зовнішньоекономічній сфері, а також пріоритетності укладання двосторонніх угод, орієнтованих виключно на досягнення інтересів держав-учасниць таких договорів. Прийняття Стратегії дозволить на законодавчому рівні закріпити прерогативу національних економічних інтересів над економічними інтересами кожної з держав-членів СОТ.

З'ясовано, що особливої еволюції має зазнати система господарсько-правового забезпечення здійснення ЗЕД, в умовах членства України в СОТ трансформація якої повинна відбуватися з урахуванням перспектив вектору зовнішньоекономічної та зовнішньоторговельної політики держави.

У розділі 2 «Господарсько-правове забезпечення державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності у умовах членства в Світовій Організації Торгівлі» розглянуто теоретико-методологічні та практичні аспекти державного регулювання ЗЕД, принципів та засобів державного регулювання ЗЕД в умовах членства в СОТ, засади захисту внутрішнього ринку.

У підрозділі 2.1. «Принципи та зміст державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства України в Світовій Організації Торгівлі» досліджуються принципи та зміст державного регулювання ЗЕД в умовах членства України в СОТ. З'ясовано, що будь-яка економічна інтеграція передбачає якісну зміну умов розвитку галузей економіки держави. Відповідно, і регулювання ЗЕД у таких нових умовах повинно якісно змінитися не лише в бік екстенсивного коригування механізму господарсько-правового забезпечення окремих аспектів здійснення ЗЕД, але й у бік нового наповнення вже наявних механізмів та інструментів.

Установлено, що формування механізму господарсько-правового забезпечення здійснення ЗЕД супроводжувалося пошуком національної моделі державного регулювання ЗЕД в умовах майбутнього членства України в СОТ, характерними рисами якої було прагнення держави створити засоби максимального сприяння розвитку національного товаровиробника з огляду на його низький рівень конкурентоспроможності порівняно з товаровиробниками економічно розвинутих держав-членів СОТ.

З'ясовано, що базові принципи державного регулювання ЗЕД, а саме: свободи зовнішньоекономічного підприємництва, юридичної рівності і недискримінації, захисту інтересів суб'єктів ЗЕД, еквівалентності обміну при ввезенні та вивезенні товарів – кореспондують із загальними принципами СОТ. Разом із тим, доведено необхідність доповнення наявної системи принципів державного регулювання ЗЕД принципом несуперечливого протекціонізму, зміст якого розкривається через постійний пошук державою таких механізмів захисту та стимулювання діяльності суб'єктів господарювання у найбільш пріоритетних галузях економіки, які б не суперечили або суперечили лише в окремих частинах нормам угод системи ГАТТ/СОТ чи конкретним умовам двосторонніх угод, укладених між Україною та іншими державами-членами СОТ. Сутність цього принципу в процесі здійснення зовнішньоекономічної політики України полягає в тому, що протекціоністські заходи торкатимуться лише окремих галузей економіки, в тому числі й тих, які регулюються, так би мовити, факультативними угодами системи ГАТТ/СОТ, і відповідно вихід із яких не спричинить дезінтеграцію з організацією в цілому.

Установлено, що державне регулювання ЗЕД в умовах членства України в СОТ протягом усього періоду розвитку відносин між СОТ та Україною мало характер поступової, послідовної лібералізації торговельно-економічних відносин; зменшення вхідних бар'єрів на вітчизняні ринки та відповідного нормативно-правового забезпечення цих процесів, однак, останнім часом актуальними постають питання стимулювання вітчизняного товаровиробника, створення сприятливих умов для його розвитку на внутрішніх та зовнішніх ринках, зменшення вихідних бар'єрів при залишенні вхідних бар'єрів із мінімальним відхиленням у бік лібералізації.. Фритредерство (вільна торгівля), притаманне загальній концепції політики СОТ, не може бути імplementоване повною мірою в зовнішньоекономічну сферу України, оскільки в умовах

глобалізації перманентними мають бути протекціоністські заходи державного регулювання ЗЕД. У цьому контексті особливої актуальності набувають подальші шляхи пошуку моделі захисту внутрішнього ринку в умовах членства України в СОТ.

З'ясовано, що в умовах СОТ застосування тарифних засобів регулювання ЗЕД не доцільне та ускладнене існуючою системою угод СОТ. Що ж стосується нетарифних засобів, то тут увага має приділятися трьом основним напрямкам регулювання:

– правове регулювання – діяльність держави щодо розробки та встановлення обов'язкових для виконання юридичних норм поведінки суб'єктів ЗЕД з урахуванням угод СОТ. Предметом правового регулювання ЗЕД в умовах членства України в СОТ мають бути: відносини між Україною та іншими державами-членами СОТ у рамках системи угод СОТ; відносини між державою і суб'єктами ЗЕД (як резидентами, так і нерезидентами); відносини всередині держави між її органами з приводу розподілу повноважень, визначення їх компетенції; відносини між суб'єктами ЗЕД (як резидентами, так і нерезидентами);

– адміністративне регулювання – це прямий вплив державних органів на діяльність суб'єктів ЗЕД, який проявляється через установлення конкретних умов та правил доступу суб'єктів ЗЕД – нерезидентів – до внутрішнього ринку України, а також умов виходу на зовнішні ринки суб'єктів ЗЕД – резидентів. Найбільш актуальними адміністративними засобами державного регулювання ЗЕД в умовах членства України в СОТ мають бути: реєстрація суб'єктів ЗЕД; ліцензування; контингентування; квотування; регламентація митних процедур; встановлення системи державних стандартів якості;

– економічне регулювання – система засобів впливу держави як повноцінного учасника економічних відносин на суб'єктів ЗЕД (переважно нерезидентів) з метою захисту національної економіки та забезпечення стабільного розвитку всіх секторів економіки. Економічне регулювання відбувається в площині безпосередніх ринкових реалій та спрямоване на оперативну тимчасову чи довгострокову зміну економічних умов здійснення своєї діяльності суб'єктами ЗЕД. Переважно це стосується зміни кон'юнктури ринку шляхом прямого впливу на попит чи пропозицію. Найбільш актуальними засобами економічного регулювання мають бути: регулювання валютних курсів, страхування, кредитування, податки на експорт та імпорт, податкові пільги, субсидування експорту, державні дотації тощо.

У підрозділі 2.2 «Окремі аспекти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства України в Світовій Організації Торгівлі» робиться акцент на необхідності побудови ефективного та дієвого механізму державного регулювання ЗЕД в умовах членства в СОТ. З метою визначення змісту та структури такого механізму було проаналізовано особливості державного регулювання ЗЕД, в результаті запропоновано його узагальнене бачення.

Установлено, що державне регулювання ЗЕД в умовах членства України в СОТ –

багатоаспектний процес, на якій мають вплив як зовнішні, так і внутрішні фактори, а саме: кон'юнктура та тенденції світових товарних ринків; система міжнародно-правових актів (право СОТ); особливості двосторонніх та багатосторонніх відносин України з окремими державами (групами держав) в рамках союзів, альянсів, асоціацій; стан та перспективи розвитку галузей економіки держави та її внутрішніх ринків; політичні реалії, які визначають зовнішньоекономічний вектор держави. Тому єдиного алгоритму розроблення та запровадження механізму державного регулювання ЗЕД не існує.

З'ясовано, що державне регулювання ЗЕД в рамках членства в СОТ здійснюється методом розробки та реалізації державної політики у сфері ЗЕД, яка являє собою систему заходів, що спрямовані на найбільш сприятливий розвиток економіки держави в умовах глобалізації, на створення оптимальних умов для входження економіки України в світове господарство, захист економічних інтересів держави та інтересів національних суб'єктів ЗЕД на зовнішніх та внутрішніх ринках, обмеження впливу іноземних суб'єктів (держав, ТНК, суб'єктів господарювання) на найбільш не захищені галузі національної економіки з метою недопущення формування її неефективного функціонування.

Проведено аналіз окремих аспектів державного регулювання ЗЕД в умовах членства України в СОТ, а саме: в податковій, валютно-фінансовій та інвестиційній сферах, як таких, що мають найбільш суттєвий вплив на створення та запровадження ефективного механізму державного регулювання ЗЕД, за результатами якого встановлено: оподаткування ЗЕД в умовах членства України в СОТ має чіткий вектор на подальшу лібералізацію податкових режимів та ліквідацію податкових стимулів вітчизняним суб'єктам господарювання; механізм державного регулювання валютно-фінансових відносин у контексті здійснення ЗЕД має цілком адаптивний характер зі своєю специфікою, яка виявляється в тому, що адаптація вітчизняного законодавства до норм угод системи СОТ відбувається не лише шляхом трансформації цих угод на рівень національного законодавства, а й з використанням двосторонніх договірних механізмів; існує потреба в кореляції параметрів і критеріїв залучення іноземних інвестицій в вітчизняну економіку, у зв'язку з чим зобов'язання України як держави-члена СОТ мають в основному зводитися до виконання норм Угоди про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи (ТРИМС).

З'ясовано, що приєднання України до СОТ активізувало необхідність трансформації та модернізації вітчизняного зовнішньоторговельного законодавства, вдосконалення багатьох його аспектів відповідно до принципів, норм і стандартів системи угод СОТ. Основною проблемою, яка потребує вирішення на сучасному етапі розвитку держави є захист національного товаровиробника і внутрішніх ринків від експансії іноземних суб'єктів, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, що робить актуальним необхідність створення та запровадження ефективного механізму державного регулювання ЗЕД в умовах членства в СОТ, що ґрунтується на

нормах системи угод СОТ, в цілому не протирічить їм та враховує специфіку імплементації цих норм в національне законодавство. Створення такого механізму дозволить врахувати національні економічні інтереси держави в умовах входження економіки України в глобальний економічний простір.

Доведено, що структура такого механізму складається з кількох циклічних етапів, усі стадії якого запропоновано зводити до:

- визначення пріоритетних цілей та завдань розвитку промислового сектору чи сфери робіт, послуг у контексті здійснення ЗЕД;
- розроблення відповідного нормативно-правового забезпечення та його узгодження з нормами СОТ;
- прийняття нормативно-правових актів та їх подальше коригування в разі наявності заперечень у інших держав-членів СОТ, які є партнерами України в конкретних двосторонніх угодах.

У підрозділі 2.3 «*Організаційно-правові засади захисту внутрішнього ринку в умовах членства України в Світовій Організації Торгівлі*» визначено особливості організаційного та інституціонального забезпечення процесу регулювання ЗЕД в контексті реалізації протекціоністської політики держави.

З'ясовано, що держави-члени СОТ досить часто вдаються до застосування протекціоністських заходів державного регулювання ЗЕД, що є прямим порушенням принципу недискримінації та свідчить з одного боку - про пріоритетність національних економічних інтересів для більшості розвинених держав-членів СОТ й готовність їх захищати навіть шляхом грубого порушення принципів СОТ, а з іншого - про відсутність будь-якої реакції від керівних та координаційних структур СОТ, що дає змогу констатувати про вибірковість підходів СОТ в залежності від конкретного учасника цієї організації; найбільш поширеними інструментами протекціонізму, а тому й найбільш дієвими є: податкові пільги, пряма державна підтримка (в тому числі надмірні державні закупівлі) та тарифи на імпорт; по-третє, значними перепонами для здійснення ЗЕД вітчизняними суб'єктами господарювання є торговельні обмеження, які встановлюються щодо України іншими державами-членами СОТ із мотивів порушення вітчизняними суб'єктами ЗЕД різного роду стандартів з метою захисту власного національного товаровиробника. Україна має застосовувати адекватні й абсолютно ідентичні засоби регулювання ЗЕД товаровиробників-нерезидентів із метою врівноваження зовнішньоторговельного балансу.

Запропоновано включення до наукового обігу з подальшим її впровадженням в законодавство нової дефініції: «державний контроль за концентрацією іноземного капіталу», під яким слід розуміти комплекс цілеспрямованих заходів уповноважених органів державної влади в процесі здійснення контролю за процедурою надходження в державу іноземного капіталу, зокрема

в процесі його нагромадження, перерозподілу, використання (здійснення платежів, переказів), для недопущення надмірної концентрації платіжних засобів та фінансових інструментів, що може призвести до отримання додаткових вигод, які прямо чи опосередковано порушують конкурентні умови здійснення всіма суб'єктами господарювання своєї діяльності на території України.

Обґрунтовано необхідність розробки та використання моделі державного регулювання застосування обмежувальних та стимулюючих заходів здійснення ЗЕД у рамках членства в СОТ. Її практична цінність полягає в тому, що вона дасть змогу розробити диверсифіковану та водночас збалансовану зовнішньоторговельну політику, яка базуватиметься на принципах відповідності застосування Україною механізмів державного регулювання ЗЕД з огляду на механізми, які застосовуються державами, що беруть участь в СОТ. Така модель не тільки дозволить оперативно реагувати на погіршення від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі шляхом обмеження імпорту, але й спрямована на оперативне стимулювання виробництва найбільш конкурентоспроможної продукції та розширення географії її експорту.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та вирішення наукового завдання, що полягає у з'ясуванні сучасного стану, процесу становлення та функціонування механізму господарсько-правового забезпечення ЗЕД в умовах членства в СОТ із наданням пропозицій щодо шляхів гармонізації законодавства України із нормами системи угод СОТ. Одержані в результаті дослідження основні висновки полягають у наступному.

1. За результатами аналізу історичного шляху становлення та розвитку вітчизняного законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності було виділено низку етапів, кожен з яких характеризується цілком конкретними особливостями, які мають свою специфіку та практичну цінність для формування уявлення про створення та функціонування механізму господарсько-правового регулювання ЗЕД.

Національне законодавство у сфері ЗЕД протягом усього історичного періоду своєї еволюції пройшло процес суттєвого перетворення із системи норм та принципів з акцентом на монополію держави на здійснення ЗЕД, у досить структуровану систему нормативно-правового регулювання ЗЕД, що базується на принципах відкритої ринкової економіки і яка в цілому дозволяє в сучасних умовах адаптуватися до наявних глобалізаційних процесів.

2. Основний зміст діяльності СОТ полягає в намаганні провести всебічну уніфікацію торговельних правил та принципів під час здійснення зовнішньоекономічних відносин між різними державами. Разом із тим, існуюча система угод СОТ дозволяє розвиненим державам отримувати додаткові економічні вигоди та мати додатковий вплив на менш розвинуті держави, які є учасниками цієї організації. Аналіз системи угод, що діють у рамках СОТ, продемонстрував

необхідність запровадження певної їх систематизації, яка значно спростила б процес інтеграції до організації нових членів і в той же час дала змогу мінімізувати вплив економічно розвинених держав шляхом виокремлення обов'язкових для підписання угод в окремий систематизований акт, а відносно інших – залишити їх у так званому факультативному просторі.

Принципи, задекларовані в угодах системи ГАТТ/СОТ, неповною мірою відбивають сутність цієї організації та формат відносин, який склався між її членами. Разом із тим, доповнення їх принципом диспозитивності та принципом варіативності більшою мірою відображатиме демократичність відносин у рамках СОТ та водночас зніме питання щодо моноспрямованості СОТ на інтереси транснаціональних корпорацій.

3. Гармонізація вітчизняного законодавства у сфері ЗЕД із вимогами угод СОТ повинна проводитися з дотриманням низки ключових критеріїв, а саме: імплементуватися в національне законодавство мають ті норми та принципи регулювання ЗЕД, які стосуються галузей вітчизняної економіки, наділених найбільшим конкурентним потенціалом; імплементация таких норм повинна супроводжуватися розробкою системи індикаторів, за допомогою яких можна відстежувати наслідки (насамперед негативні) дії норм, уведених у межах СОТ у національну правову систему, з метою оперативного коригування механізму господарсько-правового забезпечення ЗЕД.

Процес гармонізації зовнішньоторгівельного законодавства в умовах членства в СОТ повинен ґрунтуватися передусім на національних економічних інтересах України, у зв'язку з чим запропоновано розробити та прийняти «Загальнодержавну стратегію розвитку нормативно-правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності України на 2016-2021 роки», структура якої має складатися з: принципів, на яких має будуватися процес гармонізації вітчизняного законодавства у сфері ЗЕД з нормами угод СОТ; пріоритетних напрямків його реформування; критеріїв гармонізації, які б визначали вихідні межі подальшого процесу реформування національного законодавства в зовнішньоекономічній сфері, а також пріоритетності укладання двосторонніх угод, орієнтованих виключно на досягнення інтересів держави. Прийнята Стратегія дасть змогу на законодавчому рівні закріпити прерогативу національних економічних інтересів над економічними інтересами кожної з держав-членів СОТ.

4. Формування механізму господарсько-правового забезпечення здійснення ЗЕД супроводжувалося постійним пошуком ефективної національної моделі державного регулювання ЗЕД.

Базові принципи державного регулювання ЗЕД, а саме: свободи зовнішньоекономічного підприємництва, юридичної рівності і недискримінації, захисту інтересів суб'єктів ЗЕД, еквівалентності обміну при ввезенні та вивезенні товарів кореспондують із загальними принципами СОТ, разом із тим, необхідно доповнити наявну систему принципів державного регулювання ЗЕД принципом несуперечливого протекціонізму зміст якого зводиться до

постійного пошуку державою таких механізмів захисту та стимулювання діяльності суб'єктів господарювання у найбільш пріоритетних галузях економіки, які б не суперечили або суперечили лише в окремих частинах нормам угод системи СОТ чи конкретним умовам двосторонніх угод, укладених між Україною та іншими державами-членами СОТ.

Державне регулювання ЗЕД в умовах членства України в СОТ протягом усього періоду розвитку відносин між СОТ та Україною мало характер поступової, послідовної лібералізації торговельно-економічних відносин, однак, останнім часом актуальними стають питання стимулювання вітчизняного товаровиробника, створення сприятливих умов для його розвитку на внутрішніх та зовнішніх ринках, зменшення вихідних бар'єрів при залишенні вхідних бар'єрів із мінімальним відхиленням у бік лібералізації.

5. Державне регулювання ЗЕД в умовах членства України в СОТ являє собою багатоаспектний процес, на якій мають вплив як зовнішні, так і внутрішні фактори, тому єдиного алгоритму розроблення та запровадження механізму державного регулювання ЗЕД не існує. Державне регулювання цієї сфери здійснюється методом розробки та реалізації державної політики у сфері здійснення ЗЕД, що спрямована на найбільш сприятливий розвиток економіки держави в умовах глобалізації, на створення оптимальних умов для входження економіки України в світове господарство, захист економічних інтересів держави та інтересів національних суб'єктів ЗЕД на зовнішніх та внутрішніх ринках, обмеження впливу іноземних суб'єктів (держав, ТНК, суб'єктів господарювання) на найбільш не захищені галузі національної економіки з метою недопущення формування її неефективного функціонування.

Окремі аспекти державного регулювання ЗЕД в умовах членства України в СОТ, а саме: в податковій, валютно-фінансовій та інвестиційній сферах мають найбільш суттєвий вплив на створення та запровадження ефективного механізму державного регулювання ЗЕД.

Основною проблемою, яка потребує вирішення на сучасному етапі розвитку держави є захист національного товаровиробника і внутрішніх ринків від експансії іноземних суб'єктів, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, у зв'язку із чим актуальним стає створення та запровадження ефективного механізму державного регулювання ЗЕД в умовах членства в СОТ, що ґрунтується на нормах системи угод СОТ, в цілому не протирічить їм та враховує специфіку імплементації цих норм в національне законодавство. Створення такого механізму дозволить врахувати національні економічні інтереси держави в умовах входження економіки України в глобальний економічний простір.

6. Держави-члени СОТ досить часто вдаються до застосування протекціоністських заходів державного регулювання ЗЕД, що є прямим порушенням принципу недискримінації та свідчить про пріоритетність національних економічних інтересів для більшості розвинених держав-членів СОТ й готовність їх захищати навіть шляхом грубого порушення принципів СОТ та про

відсутність будь-якої реакції від керівних та координаційних структур СОТ щодо таких порушень, що свідчить про вибірковість підходів СОТ в залежності від конкретного учасника цієї організації. Така ситуація зумовила необхідність розробки та використання моделі державного регулювання застосування обмежувальних та стимулюючих заходів здійснення ЗЕД у рамках членства в СОТ, практична цінність якої полягає в тому, що вона дасть змогу розробити диверсифіковану та водночас збалансовану зовнішньоторговельну політику, яка базуватиметься на принципах відповідності застосування Україною механізмів державного регулювання ЗЕД з огляду на механізми, які застосовуються державами, що беруть участь в СОТ.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Поляк О.І. Державне регулювання валютно-фінансових відносин, як складової відносин України та СОТ: проблеми та перспективи розвитку / О.І. Поляк // Європейські перспективи. – 2012. – № 4 ч.1. – С. 211-217.
2. Поляк О.І. Генеза відносин України та СОТ в аспекті співрегулювання зовнішньоекономічної діяльності / О.І. Поляк // Наше право. – 2012. – № 4 ч. 2. – С.174-181.
3. Поляк О.І. Україна як об'єкт іноземних інвестицій та проблема вибору вектору економічної інтеграції (економіко-правовий аспект) / О.І. Поляк // Наше право. – 2013. – № 6. – С. 188-193.
4. Поляк О.І. Правові проблеми регламентації зовнішньоторговельної діяльності в умовах членства України в СОТ / О.І. Поляк // Європейські перспективи. – 2013. – № 5. – С.185-190.
5. Поляк Е.И. Проблемы поиска баланса протекционистских либеральных мер регулирования внешнеэкономической деятельности в контексте интеграционных процессов Украины / Е.И. Поляк // Научно-практический журнал «Наука и бизнес: пути развития». – (г. Москва, Российская Федерация). – 2013. – № 12 (30). – С. 103-107.
6. Поляк О.І. Щодо принципів організації зовнішньоекономічної діяльності в межах системи угод Світової Організації Торгівлі / О.І. Поляк // Науковий вісник Херсонського державного Університету. – 2015. – №5. – С. 18-21.
7. Поляк О.І. Історія становлення та розвитку українського законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності / О.І. Поляк // «Громадське суспільство в Україні: проблеми забезпечення правотворчої діяльності»: матер. Міжнар. наук.-прак. конф., м. Донецьк, 9-10 травня 2014 р. – Донецьк : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2014. – С. 63-66.
8. Поляк О.І. Питання гармонізації України у сфері зовнішньоекономічної діяльності із вимогами системи СОТ / О.І. Поляк // Правове життя сучасної України: матер. Міжнар. наук.-прак. конф. (16-17 травня 2014 р.). – м. Одеса: Національний університет «Одеська юридична

академія», 2014. – С. 475-477.

АНОТАЦІЯ

Поляк О.І. Господарсько-правове забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності в умовах СОТ. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право, господарсько-процесуальне право. – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України, Харків, 2016.

У роботі на підставі вивчення наукової літератури, законодавчих та інших нормативно-правових актів здійснено комплексне дослідження механізму господарсько-правового забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства України в СОТ, проаналізовано етапи становлення та розвитку українського законодавства в сфері зовнішньоекономічної діяльності, визначені особливості правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності у відповідності до вимог норм угод СОТ. Проаналізовано механізм господарсько-правового забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства в СОТ, виявлено його недоліки, запропоновано кореляцію такого механізму проводити з урахуванням пріоритету національних економічних інтересів України, обґрунтовані пропозиції щодо внесення змін та доповнень до чинного законодавства України, спрямовані на вдосконалення правового регулювання відносин у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Досліджено особливості функціонування механізму державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства України в СОТ. Виявлені особливості організаційного та інституціонального забезпечення процесу державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, запропоновано модель державного регулювання застосування обмежувальних та стимулюючих заходів здійснення зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства в СОТ.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, Світова Організація Торгівлі, принципи Світової Організації Торгівлі, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, механізм господарсько-правового забезпечення, захист внутрішнього ринку.

АННОТАЦИЯ

Поляк Е.И. Хозяйственно-правовое обеспечение осуществления внешнеэкономической деятельности в условиях ВТО. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.04 – хозяйственное право, хозяйственный процесс. - Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Министерство образования и науки Украины, Харьков, 2016.

В работе на основе изучения научной литературы, законодательных и иных нормативно-правовых актов осуществлено комплексное исследование механизма хозяйственно-правового обеспечения внешнеэкономической деятельности в условиях членства Украины в ВТО, осуществлен анализ исторических этапов становления и развития украинского законодательства в сфере внешнеэкономической деятельности, определены особенности правового регулирования внешнеэкономической деятельности в соответствии с системой норм ВТО. Проведен анализ процесса гармонизации законодательства Украины в сфере осуществления внешнеэкономической деятельности в соответствии с требованиями норм ВТО. Проанализировано состояние системы хозяйственно-правового обеспечения осуществления внешнеэкономической деятельности в условия членства в ВТО, выявлены её недостатки. Утверждается, что трансформация такой системы должна происходить с учетом приоритета национальных интересов Украины в экономической сфере над аналогичными интересами государств-членов ВТО, обоснованы предложения относительно внесения изменений и дополнений в действующее законодательство Украины, направленные на усовершенствование правового регулирования отношений, связанных с осуществлением внешнеэкономической деятельности.

Охарактеризованы вопросы, касающиеся создания и функционирования механизма государственного регулирования внешнеэкономической деятельности в условиях членства Украины в ВТО. Определено, что исследуемый механизм реализуется в форме нескольких циклических этапов разработки, принятия и реализации норм регулирования внешнеэкономической деятельности в контексте их взаимодействия и взаимосвязи с нормами ВТО с учетом стратегических интересов государства в экономической сфере.

Выявлены особенности организационного и институционального обеспечения процесса государственного регулирования внешнеэкономической деятельности, предложена модель государственного регулирования применения ограничительных и стимулирующих мер осуществления внешнеэкономической деятельности в условиях членства в ВТО.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, Всемирная Торговая Организация, принципы Всемирной Торговой Организации, государственное регулирование внешнеэкономической деятельности, механизм хозяйственно-правового обеспечения, защита внутреннего рынка.

SUMMARY

Polyak O.I. An economic and legal regulation of external economic activity in conditions of WTO. – Manuscript copyright.

Thesis for a scientific degree of Candidate of Legal on a specialty 12.00.04 - economic law; economic procedural law. - Yaroslav Mudryi National Law University, Ministry of education and science

of Ukraine, Kharkiv. - 2016.

In the dissertation on the basis of studying scientific literature, legislative and other normative legal acts it was implemented complex researching of the mechanism of economic and commercial securement of the implementation of the external economic activity in terms of Ukraine's membership in WTO, analyzed the formation and development of Ukrainian legislation in the external economic activity's sphere, identified features of legal regulation of the external economic in accordance with the rules deals WTO. Analyzed a state of a system of the economic and commercial securement of the implementation of the external economic activity in terms of membership in WTO, there was identified the weaknesses, there was offered to lead a transformation of this system considering of the priorities of national interests of Ukraine in the sphere of realization over the interests of other countries-members of WTO, there had found offers about induce of amendments and additions to the current legislation of Ukraine, that are directed to improving the legal regulation of relations in realizing external economic activity's sphere. It was investigated features of the functioning of the state regulation mechanism's an implementation of the external economic activity in terms of Ukraine's membership in WTO. There were detected features of the organizational and institutional securement of the regulation process of the external economic activity, offered a model of the state regulation applying the restrictive and stimulating means of implementation the external economic activity in terms of WTO's membership.

Keywords: an external economic activity, World Trading Organization, the principles of the World Trading Organization, state regulation of the external economic activity, a mechanism of economic and commercial securement, protection of internal market.

Відповідальний за випуск:
канд. юрид. наук, доцент Жуков І.М.

Підп. до друку 23.09.2016. Формат 60x90 1/16.
Папір офсетний. Віддруковано на різнографі.
Умовн. друк. арк. 0,7. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 112.

Друкарня
Національного юридичного університету
Імені Ярослава Мудрого
61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77